2024/2380

10.10.2024

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2024/2380,

11. aprill 2024,

tähelepanekutega, mis on Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 100 ja V lisa,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0095/2024),

A. arvestades, et Luxembourgis asuv Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse (EuroHPC) ühisettevõte (edaspidi „ühisettevõte“) asutati 2018. aasta oktoobris ajavahemikuks, mis lõpeb 31. detsembril 2026 ([1]);

B. arvestades, et nõukogu võttis 2021. aasta juulis vastu uue asutamismääruse, millega pikendati ühisettevõtte tegutsemisaega ja volitusi 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel ajavahemikuks, mis lõpeb 31. detsembril 2033 ([2]);

C. arvestades, et ühisettevõtte juhatus võttis 2021. ja 2022. aasta uue tööprogrammi, mis hõlmab uues asutamismääruses sätestatud uusi tegevusi ja rahastamist, vastu alles 2021. aasta detsembris ning et see tekitas viivitusi tegevuste elluviimisel, sisekontrollitoimingute arendamisel ja värbamistegevuses;

D. arvestades, et ühisettevõte on avaliku ja erasektori partnerlus, mis võimaldab koondada liidu, osalevate riikide ja erasektorist pärit osaliste vahendeid kõrgjõudlusega andmetöötluse arendamiseks ja kasutuselevõtmiseks Euroopas;

E. arvestades, et ühisettevõtte liikmed on liit, keda esindab komisjon, osalevad riigid ja kolm erasektorist pärit osalist, keda esindavad Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse tehnoloogiaplatvorm, suurandmete väärtuse ühendus ja Euroopa kvanttööstuse konsortsium;

F. arvestades, et määruse (EL) 2018/1488 kohaselt pidid osalevad riigid ja erasektorist pärit osalised osalema halduskulude katmises alles alates 2024. aastast; arvestades, et see tunnistati kehtetuks uue määrusega (EL) 2021/1173 ja alates 2021. aasta augustist kaetakse halduskulud liidu nimel komisjoni rahalise panusega (programmi „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu 1 alusel);

G. arvestades, et 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel saab ühisettevõte märkimisväärselt rohkem rahalisi vahendeid programmidest „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu, et toetada kõrgjõudlusega andmetöötluse ja kvantarvutite soetamist ja arendamist ning superarvutite taristu ajakohastamist ja käitamist;

H. arvestades, et läbipaistvuse suurendamiseks peaks ühisettevõte avaldama oma raamatupidamise aastaaruandes asjakohase teabe liikmete panuste kohta programmide tasandil; arvestades, et ühisettevõte peaks esitama iga programmi kohta, mille alusel ta tegutseb, liikmete kategooriate kaupa kuni aasta lõpuni kogu liikmete poolt kättesaadavaks tehtava asjakohase teabe, sealhulgas asjaomase programmi jaoks seatud õigusnormidest tuleneva panuse eesmärgid, saadud panuste mahu ja juriidiliste kohustuste mahu; arvestades, et ühisettevõte peaks jätkama läbipaistvuse parandamist;

([1]) Nõukogu 28. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1488, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõte (ELT L 252, 8.10.2018, lk 1).

([2]) Nõukogu 13. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1173, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõte ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1488 (ELT L 256, 19.7.2021, lk 3).

Üldine taust

1. võtab teadmiseks, et Euroopa Kontrollikoja aruande (edaspidi „kontrollikoja aruanne“) kohaselt annab ühisettevõtte raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühisettevõtte finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga ning finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest nimetatud kuupäeval lõppenud aastal vastavalt ühisettevõtte finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud raamatupidamiseeskirjadele; võtab kontrollikoja aruande põhjal ühtlasi teadmiseks, et raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tehingud on kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed;

2. tunneb heameelt ühisettevõtte eesmärgi ja rolli üle superandmetöötluse ökosüsteemi arendamisel Euroopas;

3. märgib siiski, et kontrollikoda hindas värbamismenetluste seaduslikkuse ja korrektsusega seotud riski ühisettevõtte puhul keskmiseks, kuna vaja on kiiresti tööle võtta suur hulk töötajaid, et viia ellu 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel laiendatud volitusi ja tegevusi;

4. märgib lisaks, et ühisettevõtte tegevuskuludega seotud riski hindas kontrollikoda keskmiseks, kuna selle suure maksumusega lepingute hankemenetlused olid keerukad;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

5. märgib, et 2022. aastal ([3]) oli kasutada olevate maksete eelarve 629,9 miljonit eurot (2021. aastal 348,2 miljonit eurot) ja kasutada olevate kulukohustustega seotud assigneeringute eelarve oli 1,3745 miljardit eurot (2021. aastal 753,4 miljonit eurot); märgib, et kasutada olev eelarve sisaldas eelnenud aastatel kasutamata jäänud assigneeringuid, mille ühisettevõte kandis üle jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ülekantavaid summasid;

6. märgib, et kontrollikoda liigitas eelarve haldamisega seotud riski keskmiseks, kuna superarvutite soetamise protsess oli keerukas ja pikk;

7. märgib murelikult, et superarvutite hankimiseks kuluva pika aja tõttu olid nii 2022. aasta tegevuseelarve (kulukohustused täideti 79 % ulatuses ja maksete assigneeringud 24 % ulatuses (2021. aastal 2 % ja 47 %) ([4]) kui ka halduseelarve (halduskohustuste assigneeringud täideti 45 % ulatuses ja haldusmaksete assigneeringud 37 % ulatuses) täitmise määrad madalad;

8. võtab teadmiseks programmi rakendamisega seotud riskid, mis on tingitud sellest, et ühisettevõte ei pruugi programmi „Horisont 2020“ lõpuks saavutada oma erasektorist pärit osaliste minimaalse panuse eesmärke; mõistab, et ühisettevõtte sõnul on madalamad eesmärkide saavutamise määrad seletatavad osalevate riikide kaasatusega;

9. märgib, et 2022. aastal rakendas ühisettevõte ainult 45 % oma halduskohustuste assigneeringutest ja 37 % oma haldusmaksete assigneeringutest ning et see on osaliselt tingitud sellest, et 2022. aasta värbamiskava täideti osaliselt ja et 2022. aasta eelarve kavandamisel ei jaotatud eelmiste aastate kasutamata jäänud maksete assigneeringute märkimisväärseid summasid ümber; mõistab, et ühisettevõtte uue asutamismääruse hiline vastuvõtmine muutis selle ambitsioonika värbamiskava saavutamise võimatuks;

10. nõustub kontrollikojaga, et ühisettevõte peaks koostama ajalise tegevuskava eelmise mitmeaastase finantsraamistiku alusel heaks kiidetud projektide rakendamise lõpuleviimiseks;

([3]) Kogueelarve hõlmab tegevuseelarvet (mida kasutatakse valitud projektide rahastamiseks) ja halduseelarvet (mida kasutatakse haldusosakonna tegevuse rahastamiseks) – konsolideeritud iga-aastane tegevusaruanne 2022.

([4]) 2021. aasta tegevuseelarve kulukohustuste assigneeringute täitmise väga madal määr oli suuresti tingitud ühisettevõtte käivitamise edasilükkamisest 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel ning komisjoni ja osalevate riikide poolt 700 miljoni euro ülekandmisega ühisettevõttele 2021. aasta detsembris.

11. on mures selle pärast, et kontrollikoda hindas teavet liikmete panuste kohta programmi tasandil ebapiisavaks;

12. märgib, et ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooria (liit ja erasektorist pärit osalised) kohta kajastatud panuste summad üksteisest märkimisväärselt erinevad, mille põhjuseks on asjaolu, et liidu rahaline panus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisettevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist panust kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist; on mures selle pärast, et ühelt poolt rahalise panuse kajastatud summa ning teiselt poolt mitterahalise panuse vahelist erinevust ei käsitletud ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes piisavalt, kusjuures seda saaks tulevikus parandada, esitades teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta, mis on seotud allkirjastatud toetuslepingute ja lepingutega, aasta lõpu seisuga; tunneb heameelt ühisettevõtte võetud kohustuse üle käsitleda seda küsimust täielikult järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes;

13. kutsub ühisettevõtet üles avalikustama olulist teavet liikmete panuste kohta programmi tasandil, mis oleks asjakohane ühisettevõtte aasta lõpu saavutuste täielikuks esitamiseks; märgib eelkõige, et ühisettevõte ei võrrelnud igast liikmekategooriast kuni aasta lõpuni iga programmi raames saadud panuseid asjaomase programmi jaoks seatud õigusnormide kohaste panuste eesmärkidega;

14. on mures kontrollikoja järelduse pärast, et erasektorist pärit osalised ei saavuta programmi rakendamise lõpus oma panuse miinimumeesmärki ([5]);

15. märgib, et 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõte täielikult kulukohustustega sidunud programmide „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) raames sõlmitud toetuslepingutele ja lepingutele eraldatud liidu maksimaalse tegevustoetuse panuse summas 526 miljonit eurot; võtab murelikult teadmiseks, et sellest umbes 266,3 miljonit eurot (ehk 50,6 %) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide eest;

16. märgib, et 2022. aasta lõpus allkirjastasid osalevad riigid ühisettevõtte programmide „Horisont 2020“ ja CEF 1 tegevuste jaoks lepingulised kulukohustused summas 447,3 miljonit eurot; märgib, et nende kulukohustustega seoses deklareerisid nad 124,8 miljoni euro suurust rahalist panust ühisettevõttele eksatasandieelsete ([6]) superarvutite jaoks, mille hanked korraldas ühisettevõte ise, ja 38 miljonit eurot mitterahalist panust, mis oli seotud majutavate üksuste tegevuskuludega; märgib lisaks, et osalevad riigid maksid 48,2 miljonit eurot otse töövõtjatele petatasandi superarvutite eest, mille hanke korraldasid ühisettevõte ja osalevad riigid ühiselt; märgib, et kulukohustuste ja deklareeritud panuste vahele jääv vahe tuleneb asjaolust, et osalevad riigid kinnitavad oma kulud ja annavad neist ühisettevõttele aru alles siis, kui nende toetatavad programmi „Horisont 2020“ projektid on lõpule viidud;

17. märgib siiski, et ühisettevõtte erasektorist pärit osalised võtsid kohustuse ja teatasid mitterahalise panuse andmisest programmi „Horisont 2020“ projektidele 2022. aasta lõpus vaid 11 miljoni euro (ehk 2,6 %) ulatuses, mida on märkimisväärselt vähem kui erasektorist pärit osaliste 420 miljoni euro suurune miinimumeesmärk ([7]), mis tuleb saavutada programmi „Horisont 2020“ lõpuks; märgib, et kontrollikoda leidis, et ühisettevõtte praegune programmi „Horisont 2020“ toetusmeetmete rahastamise kord võimaldab erasektorist pärit osalistel anda mitterahalisi panuseid ainult ühte liiki projektide jaoks (innovatsiooniprojektid, mis moodustavad maksimaalselt 30 % projektikuludest); märgib, et sellest tulenevalt ei võimendanud ühisettevõtte rahastamiskord erasektorist pärit osaliste mitterahalist panust ühisettevõtte asutamismääruses programmi „Horisont 2020“ jaoks kindlaks määratud eesmärgini;

18. kardab, et erasektorist pärit osaliste poolt ühisettevõte põhitegevusele antava mitterahalise panuse märkimisväärne vähenemine kujutab ohtu selle teadusuuringute ja innovatsiooni programmi „Horisont 2020“ osade üldisele elluviimisele;

([5]) Selleks et anda täielik ülevaade ühisettevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) rakendamisel, tuleb arvesse võtta ka ühisettevõtte liikmete võetud tegevuskohustuste (allkirjastatud toetuslepingute ja lepingute) täitmise praegust seisu.

([6]) Eksatasandi andmetöötlus tähendab andmetöötlussüsteeme, mis on võimelised arvutama vähemalt ”1018 IEEE 754 topelttäpsusega (64-bitti) toimingut (korrutamine ja/või liitmine) sekundis; see on superarvutite jõudluse näitaja.

([7]) Määruses (EL) 2021/1173 sätestatud miinimumeesmärk.

19. nõustub kontrollikojaga, et selleks, et tagada erasektorist pärit osaliste panuse eesmärkide saavutamine 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus, peaks ühisettevõte strateegilise rakenduskava alusel igal aastal jälgima erasektorist pärit osaliste individuaalseid panuseid;

20. märgib, et määruse (EL) 2021/1173 ([8]) kohaselt peab ühisettevõte viima ellu projekte summas 7 miljardit eurot, millest 3 miljardit eurot tuleks kaasata osalevatelt riikidelt ja 900 miljonit eurot erasektorist pärit osalistelt, kelle panus võib olla rahaline ja mitterahaline; tunneb heameelt selle olulise suurenemise üle võrreldes eelmise mitmeaastase finantsraamistikuga, mil selleks summaks oli ligikaudu 1,4 miljardit eurot; peab siiski kahetsusväärseks, et kuna ühisettevõtte rahastamiskord jääb 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku puhul samaks, on suur oht, et ühisettevõte ei saavuta uues asutamismääruses erasektorist pärit osaliste panustele seatud eesmärke; kutsub komisjoni üles hindama uuesti uues asutamismääruses erasektorist pärit osaliste praeguste panuste eesmärkide saavutatavust;

Hanked ja personal

21. on mures, et ühisettevõtte ajakulukas superarvutite soetamise protsess, mis peab olema kooskõlas ELi finantsmäärusega, mõjutas märkimisväärselt 2022. aasta tegevuseelarve täitmist; mõistab, et madalale täitmismäärale aitasid kaasa ka majutavate üksuste viivitused ja põhikomponentide tarnimisega seotud probleemid;

22. märgib, et tegevuskulude eelarve madalam täitmismäär tulenes asjaolust, et ühisettevõte ei saanud seoses eksatasandi arvutite majutuslepinguga võtta olulist üldist kulukohustust, kuna läbirääkimistel osaleva riigi ja majutuskonsortsiumiga tekkisid viivitused;

23. märgib lisaks, et põhitegevuse maksete eelarve madala täitmismäära peamised põhjused olid i) viivitused eksatasandieelsete superarvutite valmimisel, mis takistasid ühisettevõtte tegevustoetustega seotud vahemakseid; ii) viivitused superarvutite hankimisel, mis takistasid nendega seotud eelmakseid; iii) Euroopa ühendamise rahastu 2 hübriidühendatuse projektikonkursi edasilükkamine 2023. aastasse eeluuringu vajaduse tõttu; ja iv) toetusesaajate väljamaksetaotlustega seotud viivitused käimasolevate teadusuuringute puhul;

24. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et komisjoni siseauditi talitus vaatas 2022. aastal piiratud ulatuses läbi ühisettevõtte personalijuhtimise; märgib, et värbamiskava kohta märgiti läbivaatamise käigus, et ühisettevõttel puudus ressursivajaduste dokumenteeritud analüüs, mis oleks põhinenud töökoormuse põhjalikul eelhindamisel, et kavandatud värbamisi paremini prioriseerida;

25. märgib, et vastuseks töötas ühisettevõte 2022. aasta detsembris välja tegevuskava, mida siseauditi talitus pidas piisavaks;

26. märgib, et 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus ette nähtud ühisettevõtte töötajate arv määrati kindlaks finantsselgitustes, mis sisalduvad komisjoni ettepanekus võtta vastu uus asutamismäärus ([9]); märgib lisaks, et selleks, et rakendada 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel ligikaudu 7 miljardi euro ulatuses rahalisi vahendeid, sai ühisettevõte 2023. aastaks 39 täiendavat ametikohta;

27. märgib murega, et 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõte võtnud tööle ainult kaheksa töötajat ja 2023. aasta keskpaigaks 20 töötajat ning seetõttu ei täitnud ühisettevõte oma 2022. aasta töölevõtmise eesmärki ([10]); märgib, et kontrollikoja hinnangul mõjutas see olukord negatiivselt 2022. aasta halduseelarve täitmist; tunneb siiski heameelt ühisettevõtte töötajate soolise jaotuse üle 2022. aastal;

([8]) Uue asutamismäärusega tunnistati kehtetuks osalevate riikide ja erasektorist pärit osaliste kohustus osaleda halduskulude katmises.
([9]) COM(2020)0569.
([10]) 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande kohaselt oli 31. detsembri 2022. aasta seisuga tööle võetud 24 täistööajaga töötajat, sealhulgas tegevdirektor.

28. täheldab, et lepinguliste töötajate osakaal oli endiselt suur, st 70 % 2022. aasta lõpus;

29. rõhutab, et võtmetähtsusega töötajate puudumine võib avaldada kahjulikku mõju ühisettevõtte talitluspidevusele ja eesmärkide saavutamisele, eelkõige arvestades projektide väga tehnilist iseloomu ning väga spetsiifiliste teadmiste ja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate vajadust;

Haldus- ja kontrollisüsteemid

30. märgib, et programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kaasrahastatud kulude järelauditite eest vastutab komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ühine audititalitus; märgib, et programmi „Horisont 2020“ kaasrahastatud kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõte, et esinduslik veamäär on 2,3 % ja allesjäänud veamäär 1,9 % ([11]);

31. kutsub ühisettevõtet üles lisama oma sisekontrollisüsteemi spetsiaalsed järelauditid Euroopa ühendamise rahastu kaasrahastatud superarvutite soetamise kulude kohta; märgib lisaks, et programmi „Euroopa horisont“ suhtes ei ole veel järelauditeid tehtud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal;

32. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et ühisettevõte tegi riskantsete projektide puhul sihtotstarbelisi riskipõhiseid eelkontrolle ning et ta ei olnud 2022. aasta lõpuks eelkontrollide suhtes veel struktureeritud riskipõhist käsitlusviisi rakendanud; märgib eelkõige, et ühisettevõte ei olnud viinud eelkontrolle vastavusse suunatud riskihindamise käigus tuvastatud suure riski teguritega; märgib lisaks, et ta ei koostanud asutusesiseseid praktilisi suuniseid selle kohta, kuidas rakendada riskipõhist seiret, sealhulgas juhiseid selle kohta, kuidas töötajad peaksid kasutama COMPASSis ([12]) sisalduvat riskijuhtimismoodulit;

33. nõustub kontrollikojaga, et ühisettevõte peaks eelkontrollide puhul rakendama struktureeritud riskipõhist käsitlusviisi, mis hõlmaks asjakohaseid projekti ja toetusesaajatega seotud riske; nõustub ka sellega, et ühisettevõte peaks koostama asutusesisesed praktilised suunised selle kohta, kuidas rakendada projektide ja toetusesaajate suhtes riskipõhist seiret ning kuidas töötajad peaksid kasutama COMPASSis sisalduvat riskijuhtimismoodulit;

34. märgib murega, et ühisettevõtete tugevdatud seire juhtumitest koostatud valimi üksikasjalik analüüs, mille tegi kontrollikoda, tõi ilmsiks mitu puudust, mis takistasid nende tulemuslikku ja tõhusat seiret; märgib lisaks, et ühisettevõte ei olnud kindlaks määranud tuvastatud riskidega seotud konkreetseid kontrollimeetmeid või seadnud nende rakendamiseks tähtpäeva;

35. toetab kontrollikoja hinnangut, et ühisettevõte peaks tagama, et kõigi tugevdatud seiremeetmetega kaasneksid konkreetsed kontrollimeetmed, mis on suunatud tuvastatud riskidele, ning et nende suhtes võetaks järelmeetmeid eelnevalt kindlaks määratud tähtaja jooksul;

36. juhib tähelepanu asjaolule, et ühisettevõtte toetusesaajate ja/või projektide struktuur on programmi „Euroopa horisont“ raames märkimisväärselt muutumas, näiteks on suurenenud VKEde, uute toetusesaajate ja suuremate konsortsiumide arv ning lisatud on nõue kasutada programmi „Euroopa horisont“ tegevuste puhul ainult avatud projektikonkursse; rõhutab seetõttu, et selle tulemusena ei pruugi varasemates programmides tuvastatud riskitegurid olla enam asjakohased ja võivad tekkida uued riskitegurid;

([11]) Asjakohaste kulude puudumise, tehtud tehingute väikese riski ja toetuste järelauditite tulemuste puudumise tõttu ei teatatud 2021. aastal programmide „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ puhul avastatud veamäärast.

([12]) Komisjoni e-toetuste süsteem.

Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

37. märgib, et ühisettevõtete iga-aastastes eriaruannetes esitatud tähelepanekud ei ole tegelikult kontrollikoja nn ajastatud soovitused; märgib, et kontrollikoda võtab nende tähelepanekute suhtes igal aastal järelmeetmeid, andes nende staatusele hinnangu, milleks on kas „avatud“ või „suletud“;

38. märgib, et kontrollikoja 2020. ja 2021. aastal esitatud üheksast tähelepanekust on suletud ainult kaks (2021. aastast);

39. märgib, et ülejäänud tähelepanekud on seotud i) mitterahaliste panuste kinnitamise ja sertifitseerimisega, ii) töötajate värbamisega, iii) erasektorist pärit osaliste väikese panusega, iv) muu hulgas madala täitmismääraga;

40. märgib, et ühisettevõte võtab oma vastuses kontrollikoja tähelepanekud teadmiseks ja käsitleb neid küsimusi oma 2023. raamatupidamise aastaaruandes.